

**PRAVOSLÁVNÁ CIRKEVNÁ OBEC
LADOMIROVÁ**

História pravoslávneho chrámu a Cirkevnej obce v Ladomirovej

*Počajevskaja ikona Božej
mater v Ladomirovej*

Tohto roku uplynulo 85 rokov od posviacky pravoslávneho chrámu v Ladomirovej. Je to obdobie veľkých zápasov, čas radosti a krušných chvíľ. Čas veľmi poučnej histórie. V Ladomirovej veriaci ľud ukázal, že si vie obhájiť svoju identitu, svoje duchovné dedičstvo, vieru svätých otcov a duchovnú silu žiť vo svätom pravoslavíi.

Vznik pravoslávneho hnutia na východe Slovenska, zároveň aj v Ladomirovej má svoje počiatky v historickej minulosti. Senátor Národného zhromaždenia ČSR za sociálno-demokratickú stranu okresu Svidník Juraj Lažo aktívne vystupoval proti latinizácii a maďarizácii gréckokatolíckej cirkvi ešte v čase Rakúsko-Uhorska, za čo bol aj väznený. O pravoslávnom pohybe na Slovensku Juraj Lažo píše: „Keď sa ľud z novín dozvedel, že na Podkarpatskej Rusi sa šíri pravoslávie, ktoré v Užhorode bolo ešte do vojny, a že na Slovensku, ten kto chce môže byť pravoslávny, lebo zákony našej republiky priznávajú právo všetkým náboženstvám, to ľud začal sa vracáť do viery svojich predkov.“ V roku 1921 došlo medzi veriacimi a gréckokatolíckym kňazom Augustínom Šudichom k sporu ohľadom vysokých poplatkov. Na základe tohto sporu sa kurátorský zbor rozhodol vrátiť do pradedovského Pravoslávia. Práve v tom období prichádza do Becherova z USA pravoslávny duchovný o. Georgij Varchol, ktorý na žiadosť veriacich prichádza vo Veľkom pôste slúžiť svätú Liturgiu do starého dreveného chrámu pre celú dedinu. Ladomirčania v tom čase vyslali delegáciu do Prahy za vtedajším prezidentom Masarykom so žiadosťou o znovuvytvorenie pravoslávnej farnosti a pridelenie pravoslávneho kňaza. V Prahe navštívili aj arcibiskupa Savvatija, ktorý im slúbil, že ich žiadosť splní a pošle im dobrého duchovného otca a pastiera. Na základe pozvania arcibiskupa Savvatija, konkrétne dňa 25. marca 1923 cez Poľsko a Srbsko do Ladomirovej

prichádza archimandrita Počajevskej Lavry Vitalij (Maximenko). Bol vzdelanou, pracovitou a cieľavedomou osobnosťou. Spočiatku svojho pôsobenia býval vo Svidníku a každý deň dochádzal peši do Ladomirovej. Tu ho čakali ťažké podmienky. Tu sú jeho spomienky na začiatky v Ladomirovej: „*Bolo tu nezvyčajne ťažko. Neorganizovanosť pravoslávnej cirkvi, revolučné nálady, nedôvera ku mne ako k cudzincovi zo strany ľudí i zo strany miestnej administrácie. Nemal som prostriedky, ani chrám, ani kde bývať. Žil som u jedného roľníka v jednej izbe spolu s jeho rodinou a bohoslužby som slúžil u iného roľníka. Stravoval som sa u gazdín podľa poradia tak, ako dedinský pastier.*“ Prvé bohoslužby pravoslávnych sa uskutočňovali pod holým nebom, v domoch a na cintoríne vojakov ruskej armády. Prvoradou úlohou pravoslávnych veriacich a archimandritu Vitalija bolo vybudovanie vlastného pravoslávneho chrámu. Základný kameň chrámu bol položený 21. 11. 1923. Projekt chrámu vyhotovil ruský emigrant Ing. V. Leontiev. Stavba sa realizovala z prostredkov veriacich z Ladomirovej, Vagrinca, Krajného Čierneho, Krajnej Bystrej, Svidníka, Stropkova, krajanov v USA a mnohých iných. Veľká časť financií bola zapožičaná z poľnohospodárskej banky z Prešova a Užhorodu. Chrám bol postavený v neuveriteľne krátkom období. Už 21. novembra 1924 bola vykonaná posviacka chrámu pražským arcibiskupom Savvatijom a chrám bol zasvätený svätému archanjelovi Michalovi. Murovaná monumentálna stavba je postavená v duchu staroruských kláštorných budov s trojamenným krížom a troma kupolami. Nástenné maľby a ikony sú byzantského a staroruského štýlu vyhotovené mníchmi Grigoriom a Kiprianom (Pyžovcami). Rezbárske a stolárske práce vykonali mních Michail a Miestny občan Mikuláš Bojko. Koncom roku 1924 sa začalo s výstavbou dreveného domčeka (farskej budovy), ktorá mala slúžiť ako misijný dom a tlačiareň. Práce na stavbe viedol o. Vasilij Ptaščuk, ktorý do Ladomirovej prišiel z Ameriky. Pri stavbe budov pomáhali členovia misie, ako aj pravoslávni veriaci z Ladomirovej a okolia, ktorí na stavbu prispeli drevom, pieskom a kameňom. Stavba bola dokončená v roku 1925 a jej dokončením a presťahovaním sa členov misie do Ladomirovej tak vzniklo stále sídlo Ruskej pravoslávnej misie na Slovensku. Dňa 5. júna 1931 na naše územie boli prinesené mošči (ostatky svätých). S požehnaním Jeruzalemského patriarchu priniesli do Ladomirovej tieto veľké

„Na Jordani“ v Ladomirovej

svätyne: čiastočka z hlavy sv. Jána Krstiteľa, ostatky svätých Dionýzia Aeropagitu, mučeníka Charalampia, veľkomučeníka Pantelejmona, apoštola Andreja Prvozvaného, Gregora Bohoslova a jeho brata prepodobného Kesiaria, Atanáza Veľkého, mučenicice Paraskevvy, mučeníkov Zografských a z Jeruzalema striebrom okovaný

trojramenný kríž, zložený z troch druhov dreva (cyprusu, cédru a perg), v ktorom bola uložená čiastočka z kríža, na ktorom bol ukrižovaný Isus Christos, trňový veniec upletený z podobných kríkov, z akých bola zhotovená trňová koruna Isusa Christa, malý kameň, na ktorý kvapla Christova krv cestou na Golgotu. Taktiež boli zo svätej hory Atos privezené ikony proroka Eliáša, sv. Jána Krstiteľa, sv. Pantelejmona a kópia ikony Iverskej Božej Matky. Mnohé z týchto ostatkov boli v dôledku druhej svetovej vojny odnesené do Trojického monastiera v americkom Jordanville. V Ladomírovskom chráme sv. archanjela Michala sa však dodnes nachádzajú ostatky **sv. Jána Krstiteľa, sv. lekára a veľkomučeníka Pantelejmona, sv. Nektária Eginského a sv. Jova Počajevského**. Ďalšou svätyňou nachádzajúcou sa v chráme je aj kópia **čudotvornej ikony Počajevskej Božej Matky**. Táto ikona bola do chrámu prinesená v predvečer sviatku sv. Nikolaja, dňa 18. decembra 1933 a dodnes sa nachádza v strede hornej časti ikonostasu. Pri príležitosti prinesenia ostatkov sv. Jána Krstiteľa sa až do dnešných dní konajú dňa 11. septembra (ak vyjde v tento dátum nedeľa, ak nie, tak najbližšiu nedeľu) na sviatok Sŕtia hlavy Jána Krstiteľa odpustové slávnosti, na ktoré každoročne prichádza množstvo pútnikov nielen zo Slovenska.

Pravoslávny chrám

Monastier prep. Jova Počajevského a jeho tlačiareň

Vitalij (Maximenko)

Výstavba chrámu bola len prvým krôčikom širokého projektu archimandritu Vitalija. Namáhavou prácou, vedomosťami a organizačnými schopnosťami pokračuje vo výstavbe monastiera a tlačiarne, keďže odpracoval 20 rokov v Počajevskej tlačiarňi a dobre vedel, aké dôležité je pre obnovu pravoslávia zriadiť novú tlačiareň. Na jeho pozvanie do Ladomirovej postupne prichádzajú nadšenci z rôznych kútov sveta. Zo začiatku boli piati, bývali v skromných podmienkach vo Svidníku. Spali na slame a živili sa tým, čím ich obdarovali biedni veriaci. Tak žili takmer dva roky,

až kým sa nepodarilo postaviť nevelký drevený domček, v ktorom boli dve izby – jedna určená pre tlačiareň a jedna pre vznikajúce bratstvo. Jedným z prvých návštevníkov misie bol Dr. J. Vašica, ktorý svoje dojmy z návštevy vyjadril nasledovne: „Asi 20 krokov od chrámu stála drevená budova, bol to monastier i fara. Práve bola dostavaná, vo vnútri sa steny omietli hlinou, dve izby boli už obývané. V jednej bola tlačiareň, ak ju tak môžeme nazvať, pretože ju tvoril tlačiarensky stroj poháňaný šliapadlom a niekoľko debničiek s cyrilským písmom. Druhá izba bola kuchyňou i jedálňou, kde bolo prestreté pre 9 osôb. Riad bol plechový, len pre mňa bol daný porcelánový. Archimandritov tanier a lyžica bola z dreva.“ Prvý tlačiarenský stroj bol málo výkonný, sadzba textov bola ručná a preto veľmi namáhavá a zdĺhavá. Aby bolo vidieť nejaké výsledky, v tlačiarňi sa muselo pracovať 24 hodín denne. Nehľadiac na ťažké technické podmienky sa im podarilo vytlačiť celý rad bohoslužobných kníh ako napríklad: Služobník, Trebník, Malý zborník, Molitvoslov a iné. Roky 1931-32 boli v činnosti monastiera prelomové. Za prostriedky vyzbierané z USA, Juhoslávie a najmä štedré dary Jeho kráľovského veličenstva Srbska Alexandra I. sa po-

darilo postaviť pre tlačiareň nový objekt, zakúpiť rýchlotlačiarenský stroj, benzínový motor a cirkevno-slovanskú sadzbu. Oficiálny názov monastierskej tlačiarne bol **Russkaja cekrovnaja typografia prep. Jova vo Vladimirovoj na Slovensku**. Postupne sa zväčšoval aj počet bratov v monastieri. Tento počet však nebol ustálený, priemerne tvorilo bratstvo okolo 30 osôb. Každodenný monastiersky život vyzeral takto: deň začínal skoro ráno. Službukonajúci mních každé ráno zvolával – na čas modlitby – o 3:00 ráno. Po nej sa každý zaoberal svojou prácou, kto do kuchyne, kto do tlačiarne, kto do záhrady a niekolkí ostávali v chráme, kde sa čítali kafizmy a kanóny. Od 7:30 do 8:00 boli raňajky, ktoré pozostávali z chleba a čaju. Po raňajkách nasledovalo zamestnanie. Od 12:00 do 14:00 bol obed s prestávkou a znova práca. O 18:00 sa slúžila večerňa, po nej sa išlo na večeru, po nej bol krátky oddych a po ňom sa išlo na krátku večernú modlitbu. Tí, ktorí pracovali v tlačiarňi chodili v pracovné dni na bohoslužby len dvakrát – ráno a večer. Cez soboty a nedele boli na všetkých bohoslužbách. Strava bola skromná, bez mäsa, ráno chlieb, čaj alebo mlieko, niekedy maslo alebo margarín. Obed bol výdatnejší: halušky, pirohy, kapusta, zemiaky, rizoto s rybím mäsom. Z polievok sa striedali kapustová, zemiaková a boršč. Stolovalo sa vždy spoločne. V monastierskej tlačiarňi sa vydávali bohoslužobné i svetské knihy. V roku 1924 začal vychádzať Russkij kalendar, ktorý misia vydávala až do roku 1944. Od roku 1928 sa tlačili noviny Pravoslavnyj sobesednik, od roku 1935 to bola detská príloha k novinám a to časopis pre mládež Detstvo vo Christe a neskôr Detstvo i junosť vo Christe. Do Ladomirovej v tých časoch prichádzali mnísi z rôznych kútov sveta, ktorí ovládali mnoho rečí a mali bohaté duchovné i životné skúsenosti. K nim patrili napríklad aj igumen Savva (vl. menom Konstantin Petrovič Struve). Narodil sa 11. októbra 1900 v Petrohrade v rodine známeho ruského ekonóma, historika i politika. Igumen Savva okrem iného študoval aj na Karlovej univerzi-

*Archimandrita Sávva
vl. m. K.P. Struve*

te v Prahe a na Pravoslávnom bohosloveckom inštitúte v Paríži. Do Ladomirovej prišiel v roku 1931 a stal sa ústrednou postavou misie. Bol vymenovaný za archimandritu a bol jedným zo zakladateľov Spolku bratov prepodobného Jova Počajevského, patróna cirkevného knihtačiarstva so sídlom v Ladomírovej. Zakladajúcimi členmi tohto bratstva boli okrem igumena Savvu aj archimandrita Serafim (Ivanov), jeromonach Filimon (Nikitin), mních Jov (Jamaščikov), Kiril Pyžov, V. Leontiev, Dr. Podhajecký a miestni obyvatelia: I. Šelelo, I. Demčak, M. Bojko a ďalší. V roku 1937 sa začalo s výstavbou tretej budovy, tzv. Hostoprijemnice. Stavba bola postavená z nepálených tehál. Dom mal 4 izby s balkónom. Medzi prvými návštevníkmi v hostovskom dome boli občania z Lotyšska, Švajčiarska, Francúzska a Juhoslávie. S približujúcim sa frontom druhej svetovej vojny sa činnosť misie stávala náročnejšou, ba až nemožnou. Preto členovia bratstva v lete 1944 prerušili svoju misiu a ešte pred príchodom Červenej armády z Ladomirovej odišli. Ostal tu len archimandrita Savva - správca farností a mních Vjačeslav. V monastieri okrem **vydavateľskej činnosti** prebiehala aj **Cirkevno-misijná práca**, ktorá fungovala na základe humánneho prístupu k chudobným roľníkom, na základe čoho stúpala počet pravoslávnych, ktorí nechávali úniu a navracali sa naspäť k svojej pôvodnej viere. Ďalej sa v monastieri konali **Seminárne kurzy**, ktoré boli ďalšou kľúčovou činnosťou monastiera. Na konci roka 1940 sa sformoval učiteľský zbor a vznikli tak podmienky pre otvorenie seminárnych kurzov. Nie všetci poslucháči sa síce stali duchovnými, ale tu získané vedomosti úspešne využívali v iných oblastiach svojho života a práce. Významnou činnosťou bratstva v monastieri bolo tiež **Ikonopisectvo**.

*Ladomirová, 1940,
Monastier, vysviacka
o. Kypriana*

Jeho Vysokopreosvietenosť metropolita Lavr

Metropolita Lavr, občianskym menom Vasil' Škurla, sa narodil 1. januára 1928 v Ladomírovej. Mal troch súrodencov. Pokrstený bol v Ladomírovej otcom archimandritom Vitaliom (Maximenkom). Jeho zbožní rodičia ho z detstva privádzali do chrámu a tak už ako malý chlapec obsluhoval v oltári. Ako dieťa sa veľmi dobre cítil medzi monachmi. Podľa spomienok vtedajšieho predstaveného monastiera archimandritu Serafima (Ivanova) ako deväťročný žiadal, aby ho prijali za mnícha. Otec Serafim s úsmevom mu povedal, že k tomu musí dať súhlas jeho otec. V nasledujúcu nedeľu otec dal súhlas k tomu, aby jeho syn mohol sa čo najviac zdržiavať v mo-

metropolita Lavr

nastieri. A tak malý Vasil' sa zúčastňoval takmer všetkých bohoslužieb, ktoré sa začínali ráno o 4. hodine. Keď Vasil' mal 12 rokov, monastier navštívil metropolita Anastasij (Gribanovskij), vtedajší najvyšší predstavený Ruskej pravoslávnej cirkvi v zahraničí. Otec Kyprián (Pyžov) – duchovník, predstavil mladého Vasil'a metropolitovi Anastasiovovi, ktorý pri udeľovaní požehnania mu povedal: „Boh Ťa žehná, budeš pastierom.“

Základnú školu skončil v Ladomírovej, strednú školu navštevoval vo Svidníku, kde dochádzal na monastierskom bycikli.

Otec Kyprián

Otec Serafim

V roku 1939 mladý Vasil' sa definitívne presťahoval do monastiera. Tam bol študentom monastierskej Bohoslovskopastierskej školy.

Keď v roku 1944 k Ladomírovej sa približovala Červená armáda a obyvatelia tohto kraja boli povinní sa sťahovať, ladomírski mníši sa rozhodli opustiť Ladomírovú aj preto, že monastierom vydávaný časopis Pravoslavnaja Rus často krát kritizoval sovietsku politiku pre prenasledovanie kresťanov a nedodržiavanie základných práv človeka. Preto sa mníši rozhodli nezostávať v zóne, kde zavládne ateistická moc. Vedenie monastiera sa presťahovalo do Bratislavy, avšak mladý Vasil Škurla a Vasil Vaňko zo Šemetkoviec zostali ešte v monastieri. Neskôr na požiadanie vedenie monastiera odchádzajú aj tito dvaja na západ (Nemecko, Švajčiarsko). V roku 1946 sa presťahovali do monastiera Svätej Trojice v Jordanville v USA, kde sa stal poslušníkom metropolitu Anastasia. Zakladateľ ladomírovského monastiera Vitalij (Maximenko) v tom čase už arcibiskup 20. decembra 1946 podaroval svoj portrét Vasilovi s venovaním: *„Môjmu duchovnému synovi od krstu a pokračovateľovi mojej služby pravoslávnej Cirkvi a ruskému národu ...“* Tu je vidieť, že arcibiskup Vitalij mal k mladému Vasilovi hlboký duchovný otcovský vzťah.

V roku 1948 Vasil prijíma mníšstvo a dostáva meno Lavr a 14. januára 1950 bol vysvätený na diakona a 27. júna 1954 na jeromona-cha.

V roku 1954 otec Lavr úspešne skončil Sväto-Trojickú duchovnú semináriu, na ktorej neskôr prednášal Starý Zákon a Patrológiu. V roku 1958 sa stal igumenom a v roku 1960 inšpektorom seminára. V roku 1966 sa stal archimandritom.

V monastieri a vo vedení Cirkvi ho všetci dobre poznali a mali radi pre jeho skromnosť a poriadkumilovnosť. Preto mal veľkú duchovnú autoritu.

V sobotu 12. augusta 1967 bol menovaný a v nedeľu 13. augusta 1967 vysvätený za biskupa manchetenského. Ako biskup manchetenský často prichádzal do Sväto-Trojického monastiera, kde bol vždy srdečne vítaný. Svojimi múdrymi pastierskymi radami pomáhal riešiť rôzne otázky, ktoré kládol život.

Potom pracoval ako tajomník biskupskej synody. Neskôr po smrti arcibiskupa Averkija, bratstvo monastiera si ho zvolilo za svojho predstaveného. V roku 1981 sa stal arcibiskupom. V súvislosti

biskup manchetský Lavr

s 1000. výročím pokrstenia Rusi v roku 1988 jeho iniciatívou bolo rozšírenie monastiera s výstavbou imponantnej zvonice a zvonov.

V roku 2001 bol zvolený za najvyššieho predstaviteľa Ruskej pravoslávnej cirkvi v zahraničí.

Arcibiskup Lavr rád navštevoval sväté miesta v Jeruzaleme a svoju pastvu roztrúsenú po mnohých štátoch sveta. Vychádzajúc zo svojej hlbokej viery vernosti svätootcovskej tradícii a lásky k ruskému národu, zodpovednosti za dobré meno pravoslávia vo svete, pokladal za potrebné, aby došlo ku kanonickej

jednote s Ruskou pravoslávnou cirkvou Moskovského patriarchátu. V súvislosti s tým sa zúčastňoval mnohých zasadnutí, rokovaní vo vnútri svojej cirkvi i s predstaviteľmi Moskovského patriarchátu. Hľadal spôsob odstránenia príčiny kanonickej nejednoty s Ruskou pravoslávnou cirkvou i ostatnými pravoslávnymi cirkvami.

V máji 2004 oficiálne navštívil Alexija II., patriarchu moskovského a celej Rusi a ruského prezidenta V. V. Putina. Úprimná snaha oboch Cirkví a jej predstaviteľov bola úspešne ukončená tým, že 17. mája 2007 v Chráme Christa Spasiteľa v Moskve bol za účasti prezidenta Vladimíra Putina podpísaný dokument o kanonickej jednote medzi Ruskou pravoslávnou cirkvou Moskovského patriarchátu a Ruskou pravoslávnou cirkvou v zahraničí. Dokument podpísali obaja najvyšší predstavitelia.

Tento akt je veľkým prínosom pre celosvetové pravoslávie, lebo takto pravoslávna Cirkev ukázala svoju schopnosť riešiť problémy, ktoré boli zapríčinené politickými a mocenskými záujmami vtedajších síl vo svete, a tie mali negatívny dopad na duchovný život veriacich. Táto jednota má hlboký dopad na zblížovanie sa národov a spoločností, v ktorej žijú pravoslávni veriaci, ktorí kanonicky sú súčasťou Ruskej pravoslávnej cirkvi.

Pre ladomírčanov, ale aj pre všetkých nás žijúcich na Slovensku je veľmi potešujúce, že o zmierenie úspešne zápasil a aj dohodu podpísal, jeden z nás, rodák z Ladomírovej, Jeho Vysokopreosvietenosť metropolita Lavr. Vladyka Lavr zomrel v prvú nedeľu Veľkého pôstu v Nedeľu víťazstva svätého Pravoslávia 16. marca 2008. Nezabúdajme ho v našich modlitbách.

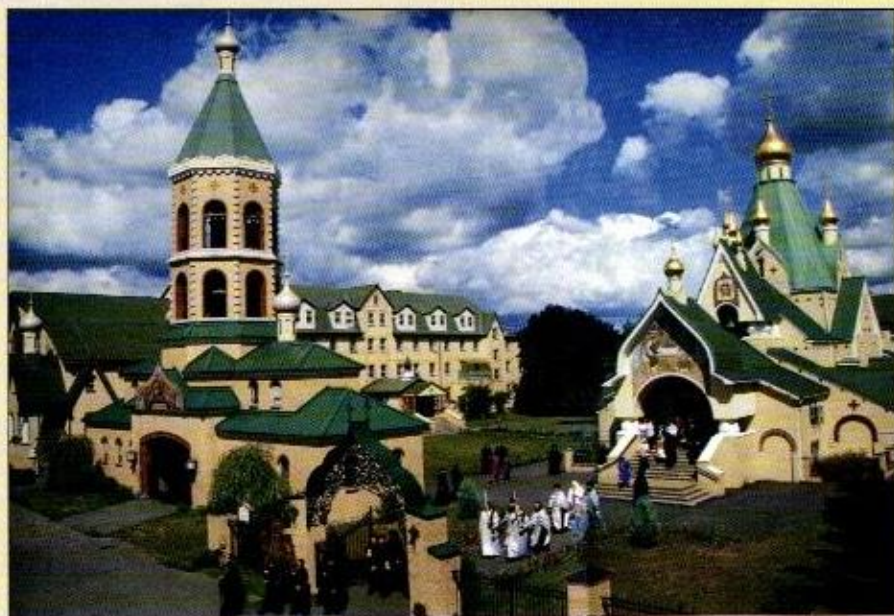
Vičnaja jemu pamjať!

*Podpis dokumentu o kanonickej jednote medzi Ruskou pravoslavnou cirkvou Moskovského patriarchátu a Ruskou pravoslavnou cirkvou v zahraničí.
Patriarcha Alexij II. a arcibiskup Lavr.*

Arcibiskup Lavr s prezidentom Ruska V. Putinom, r. 2004

Monastier v Jordanville

Použitá literatúra:

HORKAJ, Š. - Pružinský, Š.: Pravoslávna Cirkvev na Slovensku v 19. a 20. storočí. Prešov 1998.

SOVIČ, E. - Macko, V. - Kudlová, E.: Z dejín Pravoslávneho monastiera pre-podobného Jova Počajevského v Ladomirovej. Svidník 2003.

ŠKURLA, M.: Ladomirová. Prešov 2007.

Mgr. Alexander Omaska: Diplomová práca

Spracoval: prof. ThDr. Milan Gerka, CSc.

Mgr. Michal Sivík

Ladislav Bojčik

Vydal: OcÚ Ladomirová

Výroba: Tlačiareň svidnícka, s.r.o.